

Juristforbundets innspill til Prop. 36 S (2023-2024) Opptappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024-2028)

Juristforbundet er glade for at regjeringen presenterer en opptappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner, Prop. 36 S (2023-2024) Opptappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024-2028). Dette bør være et særdeles viktig satsningsområde. Vi skal tillate oss å være glade for at mye har skjedd siden denne svært alvorlige kriminalitetstypen for ikke veldig mange år siden ble definert som «husbråk». Men langt fra nok, og det må fortsatt satses tungt mot denne formen for kriminalitet. Vi ser nå at hver uke som går høyner risikoen for nye, tragiske hendelser. Vi vet at en veldig stor andel av de som drepes her til lands drepes av noen som står de nær. Alt, alt, for mange, særlig kvinner og barn, men også menn, drepes, skades eller utsettes for vold eller overgrep av en nærstående. Da er det viktig at vi gjør det vi kan med den kunnskapen for å hindre at dette skjer igjen.

Juristforbundet har primært to områder vi vil adressere.

For det første vil vi adressere viktigheten av at handling faktisk skjer, ikke bare vedtas at skal skje. Å være lovgiver er en av Stortingets tre hovedoppgaver, og en av de aller viktigste oppgavene og verktøyene Stortinget har for å styre og utvikle samfunnet i den retningen de ønsker er jo nettopp lovgivningen. Men Stortinget sitter, sammen med regjeringen, også med ansvaret, for at den offentlige forvaltning er klar for å motta og ta i bruk ny lovgivning. Da holder det ikke at Stortinget vedtar nye lover, men lar det gå alt for lang tid før forvaltningen er rustet til å ta i bruk disse lovene. For dette, Stortingets lovgivende og bevilgende oppgave og myndighet, henger jo nettopp så tett sammen som dette viser.

Det som bekymrer Juristforbundet mest er at her gir Storting og regjering nok et verktøy og nok en oppgave til en påtalemyndighet som allerede har sprenget kapasitet. Politikk handler om hva som skal prioriteres, men også hva som ikke skal prioriteres. Påtalemyndigheten trenger ikke bare flere verktøy, men også ressurser til å benytte seg av de verktøy de får. Alene gir verktøyene langt mindre mening om ikke bevilgende menighet sørger for ressurssetting som gjør at lovgivende myndighets vedtak faktisk kan settes ut i live og virke etter sin hensikt.

Det er etter Juristforbundets syn viktig at man fra politisk hold ikke mener man har gjort noe med å vedta en lov alene, for det er ikke alene nok å vedta lovgivning om ikke det forvaltningsorganet som skal benytte seg av det er satt i stand til å bruke det nye verktøyet eller løse den nye oppgaven. Det gir langt mindre mening om en lov vedtas om de politiske myndigheter ikke vet om og hvordan lovgivningen vil bli brukt av forvaltningen. Og da er det igjen viktig å minne om at den lovgivende og den bevilgende myndighet begge er samlet på Stortinget, og de henger veldig tett sammen.

Stortinget har de siste 20 årene vedtatt stadig flere og mer komplekse lover, internasjonal rett påvirker stadig mer og samfunnet har blitt stadig mer rettsliggjort. Samtidig ser forståelsen av rettsvitenskapens første hovedformål ut til å være svekket på myndighetsnivå. Rettsvitenskapens/lovgivningens ene hovedformål er å utgjøre selve **forutsetningen og verktøyet** for å nå alle de ulike politiske målene som Storting

og regjering fastsetter gjennom lovgivning. Juristforbundet var i april 2023 på høring i Forsknings – og utdanningskomiteen om den såkalte Utsynsmeldingen, Regjeringens stortingsmelding «Utsyn over kompetansebehovet i Norge» – som peker på kompetansebehovene framover og redegjør for regjeringens tiltak, Meld. St. 14 (2022-2023).

Der minnet vi komiteen om at **lover og regler er ikke "gratis" i en stadig mer kompleks verden. Den bevilgende myndighet må gå hånd i hånd med den lovgivende.**

Juristforbundet oppfatter at det er en økende tendens til at vedtak om lover og regler oppfattes som et «billig» eller «gratis» virkemiddel for å nå politiske mål. Men dette står seg sjelden alene, og i enda mindre grad om budsjettbevilgninger ikke gjenspeiler lovvedtak som skal gi uttrykk for politiske mål. I samme høring adresserte vi også den manglende satsning på juridisk forskning, for å sikre at samfunnet, og da Stortinget, får nok kunnskap og kompetanse om lover virker, hva som virker og hvordan det virker som verktøy for den politiske styring og ledelse av samfunnet.

Det andre er påtalemyndigheten, som ofte synes å bli glemt når man skal satse på kriminalitetsbekjempelse. Rapporten omtaler påtalemyndigheten flere ganger. Men primært innenfor temaet kompetanseutvikling. Det nevnes på side 101 at det lovede påtaleløftet vil medføre forbedring også på dette området, men budsjettforslagene går rent på politiet (eller andre). Det er vanskelig å forstå at dette på annen måte enn at bevilgningene er ment å gå til politibudsjettet. Det er derfor viktig at komiteen adresserer at noe må blitt bevilget til påtalemyndigheten i denne planen også.

Det kan synes som at politiet skal få både få både kapasitets- og kompetanseutvikling, mens påtale kun skal få kompetanseutvikling ifølge denne planen. Kompetanseutvikling er velkomment, men det er vanskelig å se hvorfor man differensierer mellom politi og påtalemyndighet her. Samtidig så poengterer jo regjeringen at det å satse på påtalemyndigheten vil ha positive effekter for dette arbeidet ved å henvise så tydelig til påtaleløftet og hvilken forbedring det vil utgjøre på side 101. Derfor er det uheldig at dette poenget ikke finnes igjen i budsjettsforslagene.

I dette intervjuet påpeker statssekretær Sigve Bolstad (Sp) at påtalemyndigheten har fått penger: <https://www.nrk.no/norge/anslar-tidobling-i-antall-omvendte-voldsalarmer-1.16716515> Det er veldig positivt. Det er veldig fint at Justisdepartementet ser at en lovendring ikke nødvendigvis står seg alene, og at det må være kapasitet til å utføre lovendringen. Som påpekt over er det etter vårt syn helt nødvendig at den bevilgende myndighet og den lovgivende myndighet går hånd i hånd. Derfor er det veldig gledelig at Justisdepartementet påpeker at det er bevilget penger til påtalemyndigheten for å håndtere lovendringen i praksis. Samtidig er det jo grunn til å påpeke at bevilgningene som er foreslått i opptrappingsplan mot vold og overgrep i nære relasjoner, så er det kun politiet det er foreslått bevilgninger til, og ikke påtalemyndigheten så vidt vi kan se. Men da forstår vi at Justisdepartementet mener at disse bevilgninger er ment brukt på påtalemyndigheten også. Det bør med fordel fremgå ved behandlingen i Stortinget.

Samtidig omerindrer vi det Politijuristene presenterte på budsjett høringen, at det såkalte påtaleløftet for den lavere påtalemyndighet ikke var så bra og i realiteten ikke innebar noen satsning. Den såkalte satsningen representerer kun ca 20 millioner i

økning fra 2023, som innebærer at det i beste fall fjorårets lønns- og prisvekst. Samtidig skal Juristforbundet påpeke at satsningen på den høyere påtalemyndighet var en viktig, kjærkommen og høyst reell satsning.